

דוח מחקר
מאי 2025

"אֲנֹכִי עַל הַמַּס": הַשְׁתַּלְבּוּת חֲרָדִים וְתַשְׁלוּמֵי מִיָּסִים הַנֶּטֶל וְהַפּוֹטֶנְצִיָּאל

גבריאל גורדון

"אֶשֶׁר עַל הַמָּס": השתלבות חרדים ותשלומי מיסים

הנטל והפוטנציאל

ד"ר
מחקר

גבריאל גורדון

מאי 2025

Haredi Integration into the Labor Market and the Effect on Employment Taxes
Gabriel Gordon

עריכת הטקסט: לילך צ'לנוב
עיצוב הסדרה והעטיפה: סטודיו Alfabees
ביצוע גרפי: נדב שטכמן פולישוק
הדפסה: גרפוס פרינט, ירושלים

מסת"ב: 5-497-519-965-978

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר ידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר בספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

© כל הזכויות שמורות למכון הישראלי לדמוקרטיה (ע"ר), 2025
נדפס בישראל, תשפ"ה/2025

המכון הישראלי לדמוקרטיה
רח' פינסקר 4, ת"ד 4702, ירושלים 9104602
טל': 02-5300888
אתר האינטרנט: www.idi.org.il

להזמנת ספרים:
החנות המקוונת: www.idi.org.il/books
דוא"ל: orders@idi.org.il
טל': 02-5300800

כל פרסומי המכון ניתנים להורדה חינם, במלואם או בחלקם, מאתר האינטרנט.

המכון הישראלי לדמוקרטיה

המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא מוסד עצמאי א־מפלגתי, מחקרי ויישומי, הפועל בזירה הציבורית הישראלית בתחומי הממשל, הכלכלה והחברה. יעדיו הם חיזוק התשתית הערכית והמוסדית של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, שיפור התפקוד של מבני הממשל והמשק, גיבוש דרכים להתמודדות עם אתגרי הביטחון מתוך שמירה על הערכים הדמוקרטיים וטיפול שותפות ומכנה משותף אזרחי בחברה הישראלית רבת הפנים.

לצורך מימוש יעדים אלו חוקרי המכון שוקדים על מחקרים המניחים תשתית רעיונית ומעשית לדמוקרטיה הישראלית. בעקבותיהם מגובשות המלצות מעשיות לשיפור התפקוד של המשטר במדינת ישראל ולטיפול חזון ארוך טווח של תרבות דמוקרטית נכונה לחברה הישראלית ולמגוון הזהויות שבה. המכון שם לו למטרה לקדם בישראל שיח ציבורי מבוסס ידע בנושאים שעל סדר היום הלאומי, ליזום רפורמות מבניות, פוליטיות וכלכליות ולשמש גוף מייעץ למקבלי ההחלטות ולציבור הרחב.

המכון הישראלי לדמוקרטיה הוא זוכה פרס ישראל לשנת תשס"ט על מפעל חיים – תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה.

הדברים המובאים במחקר זה אינם משקפים בהכרח את עמדת המכון הישראלי לדמוקרטיה.

תוכן העניינים

7	תקציר הממצאים
9	מבוא
15	ממצאים
15	חלק I: תמונת מצב
27	חלק II: תרחיש השתלבות – התרומה למשק בהינתן השתלבות חרדים
32	חלק III: תרחיש הנטל הגובר – ההכבדה בנטל המיסים הישירים על האוכלוסייה היהודית שאינה חרדית לנוכח המגמות הדמוגרפיות
39	סיכום
40	נספח
50	רשימת המקורות

ת ק צ י ר ה מ מ צ א י ם

● בשנת 2023 שילם כל פרט חרדי רק 28% מהמיסים הישירים ששילם יהודי לא-חרדי. האוכלוסייה החרדית, שהיא 14% מהאוכלוסייה היהודית בגילי העבודה העיקריים, שילמה רק 4% מהמיסים. אם ימשכו המגמות בשוק העבודה, בשנת 2048 יהיו החרדים כרבע מן האוכלוסייה היהודית בגילי העבודה ויתרמו רק 8% מהמיסים.

● רק 23% מהגברים החרדים משלמים מס הכנסה (לעומת 62% מהגברים היהודים הלא-חרדים), גם בקרב הנשים החרדיות, שלמעלה מ-80% מהן עובדות, רק 23% מגיעות לסף המס ומשלמות מס הכנסה (לעומת 46% מהיהודיות הלא-חרדיות). אפילו מקרב הנשים החרדיות העובדות, רק 28% מגיעות לסף המס.

● חרדים משלמים מס נמוך יותר בכל קבוצות ההכנסה. בקבוצת ההכנסה הנמוכה ביותר רק 14% מהגברים החרדים משלמים מס הכנסה (לעומת 37% מהגברים היהודים הלא-חרדים בקבוצת ההכנסה הזאת), ובשל מדיניות נקודות המס המתגמלות לפי מספר הילדים וגילם הצעיר, רק 9% מהנשים החרדיות משלמות מס הכנסה (לעומת 19% מהנשים היהודיות הלא-חרדיות).

● אם היו החרדים משתלבים בשוק העבודה כמו יהודים לא-חרדים, היה המשק מרוויח בשנת 2025 עוד 9.5 מיליארד ש"ח מתקבולי מיסי עבודה ישירים, ובשנת 2048 היה המשק צפוי להרוויח עוד 44.6 מיליארד ש"ח.

● אם לא יחול שינוי מגמה בהשתלבות חרדים בתעסוקה, ה"מס" השנתי הנוסף שישלם יהודי לא-חרדי על אי-השתלבות החרדים, במונחי מיסי עבודה, יעמוד על 3,540 ש"ח בממוצע לשנת 2025, וצפוי לעלות ל-11,266 ש"ח בשנת 2048.

- אם נניח את המשך המגמות הדמוגרפיות קדימה על שוק העבודה כיום (בשנת 2025), כדי לשמור על רמת הכנסות ממיסים ממוצעת לעובד כפי שהיא כיום, יעלו מיסי העבודה הישירים לעובד ממוצע בהדרגה, עד שלפי המציאות הדמוגרפית הנשקפת לשנת 2048 יעמדו המיסים על תוספת ממוצעת של יותר מ־3,000 ש"ח לכל עובד ועובדת. עבור החמישון העליון מדובר בתוספת של כ־13,500 ש"ח למיסוי השנתי הישיר.

- לנוכח השתייכותם של רוב החרדים לחמישונים הנמוכים (רבים מהם מבחירה), הנטל הכלכלי של תוספת המיסוי על העובדים היהודים הלא־חרדים לנוכח הדמוגרפיה המשתנה יהיה גדול פי 3.6 מהנטל שיוטל על העובדים החרדים. אפילו בקרב החמישון העליון, התוספת שתוטל על יהודים לא־חרדים תעמוד על פי 1.4 מזו שתוטל על חרדים בחמישון הזה, והם יידרשו לתוספת של 13,800 ש"ח בשנה.

האוכלוסייה החרדית מקיימת אורח חיים הנבדל ברובו מהאוכלוסייה הכללית בישראל. גם מסלול החינוך החרדי שונה מהמסלול הנהוג בשאר האוכלוסייה, וההבדלים הניכרים בין מסלולי החינוך לגברים ולנשים בתוך החברה החרדית משליכים גם הם על ההשתלבות החרדים בשוק העבודה.

בגילים המקבילים לגילי תיכון (14-17) רוב הגברים החרדים (85%) לומדים במוסדות במעמד "תרבותי ייחודי" שאינם מחויבים כלל בלימודי הליבה,¹ וכמעט כל הנשים החרדיות לומדות במוסדות "מוכרים שאינם רשמיים" (מוכש"ר)² המחויבים ללמד לפחות 75% לימודי ליבה (שהינו-קסלר, 2024), אולם רק מיעוט מהן ממשיכות ללמוד לתארים אקדמיים או בהכשרות המניבים שכר גבוה (גורדון, בהכנה).

אחת התוצאות של מערכת החינוך הבדלנית-עצמאית, בעיקר זו של הגברים החרדים, היא השתלבות חלקית בשוק העבודה, ובעקבותיה הכנסות משקי הבית החרדיים נמוכות בהרבה מהכנסות משקי הבית באוכלוסייה הכללית (לוונטל ואחרים, 2022; מלאך וכהנר, 2025). משמעות הדבר היא בראש ובראשונה רמת חיים כלכלית נמוכה יותר של אותם משקי בית, ותשלום נמוך יחסית של מיסי העבודה לקופת המדינה,³ אך שחלקם של החרדים בצריכת השירותים שהמדינה מעניקה לאזרחיה גבוה למדי (קרלינסקי ואחרים, 2024).

על פי דוח בנק ישראל שבדק את התרומות להכנסה הפנויה של משקי בית צעירים (כלומר, את הכנסות משקי הבית בניכוי הוצאות מיסים והעברות בין משקי בית), נמצא כי התרומה השלילית של תשלומי החובה של משקי

* ברצוני להודות לפרופ' קרנית פלוג ולחוקרים זק הירש, נדב פורת הירש וירדן קידר על סיועם בהיבטים המתודולוגיים של המחקר. כמו כן אני מבקש להודות לעו"ד שלומית רביצקי טור-פז, דפנה אבירס-ניצן, דנה בלאנדר, רוני ברבוי, גלעד בארי ורועי קנת פורטל על הערותיהם החשובות והמועילות.

1 "לימודי ליבה" הוא הכינוי ללימודי היסוד – מקצועות העברית, האנגלית, המתמטיקה, המדעים והאזרחות.

2 בעיקר בסמינרים לבנות, המגישים למבחני סאלד (להבדיל מבחינות הבגרות) ומלמדים בעיקר לימודי הוראה, אך גם הכשרות מקצועיות אחרות.

3 הנושא שייבחן במחקר זה.

בית יהודים לא־חרדיים להכנסה הפנויה עומדת על כ־4,500 ש"ח בממוצע לחודש, לעומת תרומה שלילית של 1,250 ש"ח בממוצע של משקי הבית החרדיים (בנק ישראל, 2023).

קרלינסקי ואחרים (2024) בחנו את היחס בין תשלומי מיסים של משקי בית לבין קבלת העברות ושירותים. ממחקרם עולה כי משקי בית יהודים שאינם חרדים משלמים יותר מיסים בהשוואה להעברות ושירותים שהם מקבלים (6,115 ש"ח בממוצע בחודש) לעומת משקי בית חרדים וערבים המקבלים יותר העברות ושירותים מהמיסים שהם משלמים (4,107 ש"ח ו־1,037 ש"ח, בממוצע בהתאמה).

שני המחקרים האלה מציגים תמונת מצב בעייתית, ולפיה החברה החרדית תלויה כלכלית בחברה הכללית. ממצאים אלו, לצד המגמות הדמוגרפיות בישראל, ממחישים את החשיבות של בחינת האופן שבו ישפיעו ההתפתחויות האלה על מגמות עתידיות בישראל.

מטרת המחקר

מטרת המחקר הזה היא לתאר את ההשפעות הצפויות למשק ולפרטים לנוכח המגמות הדמוגרפיות בישראל בשני תרחישים: בהנחה תאורטית של השתלבות מלאה של חרדים בתעסוקה, ולחלופין בהנחה שהמגמות הדמוגרפיות והמגמות בתעסוקת חרדים הניכרות היום יימשכו.

תחילה נציג את תמונת המצב היום מבחינת תשלומי המיסים הישירים מעבודה בקרב חרדים לעומת יהודים שאינם חרדים, ובתוך כך נתאר בהרחבה את הפערים הנצפים בין האוכלוסיות בתשלומים למס הכנסה. לאחר מכן נציג את התחזיות הדמוגרפיות לעשורים הקרובים, ואת התוצאות הצפויות בשוק העבודה אם התחזיות האלה אכן תתגשמה.

כאמור, לאחר מכן נבחן שני תרחישים עיקריים:

● **תרחיש השתלבות.** מה תוכל להיות ההכנסה למדינה ממיסים ישירים מעבודה אם החרדים ישתלבו בשוק העבודה כמו יהודים ישראלים לא־חרדים, מבחינת שיעור התעסוקה, רמת ההכנסה והיקפי המשרה?⁴ ולחלופין, בכמה יהיה אפשר להוריד את תשלומי המיסים שמשלמים היהודים הלא־חרדים בעקבות השתלבות החרדים בשוק העבודה?

● **תרחיש הנטל הגובר.** כדי לשמור על אותה רמת הכנסה ממיסים למדינה לעובד, מה יהיה נטל המיסים על האדם הממוצע, ומה תהיה חלוקת נטל המס בין קבוצות ההכנסה השונות, אם נניח את השינויים הדמוגרפיים הצפויים בעשורים הקרובים על המצב הקיים היום בשוק העבודה (2025)?

מתודולוגיה

מאגר הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה העומד לרשות המכון הישראלי לדמוקרטיה לשם עריכת מחקרים כולל נתונים מכמה מקורות מינהליים (כגון רשות המיסים ורשות האוכלוסין),⁵ ובתוכם גם המרכיבים האלה מתוך המיסים הישירים מעבודה: דמי ביטוח לאומי, מס בריאות ומס ההכנסה, וכן היכולת להבדיל בין חרדים ליהודים שאינם חרדים,⁶ ונתוני ילודה. נדגיש כי במחקר זה לא נתחשב בתשלומי העברה וקצבאות, ומיקוד הוא במיסי שוק העבודה בלבד.

4 מובן שהיכולת בשוק העבודה נגזרת במידה רבה מרכישת כישורים ומיומנויות במערכת החינוך וההשכלה, ולכן תרחיש זה מניח מסלולי חינוך והשכלה זהים לשל היהודים שאינם חרדים. על פי נתוני 2022, מס הכנסה על יחידים, מס בריאות ודמי ביטוח לאומי הם קרוב ל-37% מסך הכנסות המדינה ממיסים ומאגרות.

5 נתוני הפרט במאגרים האלה מותממים, והמחקר נערך על פי כללי האתיקה של הלמ"ס. בהזדמנות זו אבקש להודות לצוות הנגשת המידע של הלמ"ס, ובמיוחד לעדן בוגנים, על הסיוע בתהליך קבלת הנתונים.

6 מאגר הנתונים שעל בסיסו ערכנו את התחשיבים כולל שליש מאוכלוסיית היהודים שאינם חרדים ואת כל אוכלוסיית החרדים בישראל.

שלב א: חישוב תשלומי המיסים הישירים מעבודה עבור כל פרט⁷

כדי לחשב את גובה תשלומי המיסים הישירים שובץ כל פרט לאחת מארבע קבוצות, שהמיסים הישירים של כל אחת מהן מחושבים אחרת – (1) שכירים, (2) תלמידי ישיבות וסטודנטים שאינם עובדים, (3) שאר הפרטים שאינם עובדים (עצמאים לא נכללו בניתוח כיוון שחסרים נתונים מדויקים על הפרשותיהם בגין מיסי עבודה), ו־ (4) נשים של מבטחים ושאינן עובדות.

להלן תיאור שיטות החישוב של תשלומי המיסים הישירים (מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות) של כל קבוצה:

1. שכירים. קבוצה זו כוללת את רוב האוכלוסייה. נתונים על שלושת מרכיבי תשלומי המיסים הישירים מעבודה של שכירים הופקו ישירות מקובץ משרות שכיר של רשות המיסים הקיים במאגר המידע של הלמ"ס (נתונים אלו הם סכומי המיסים ששולמו בפועל, לאחר התחשבות בנקודות הזיכוי ממס).

2. תלמידי ישיבות⁸ וסטודנטים שאינם עובדים. קבוצה זו פטורה מתשלום מס הכנסה ומשלמת סכום מסוים לביטוח לאומי ולביטוח בריאות בכל חודש.⁹

⁷ לכל אורך המסמך תהיה התייחסות למיסים ישירים מעבודה, והכוונה היא למיסים ישירים הנגזרים בעיקר מעבודה, אך לעיתים משולמים גם שלא דרך שוק העבודה (לדוגמה, מיסי ביטוח לאומי שמשלמים מובטלים).

⁸ קבוצה זו כוללת גם תלמידי ישיבות ציוניות שאינן חרדיות. מדובר במעט פרטים, ונחניהם כמעט שאינם משפיעים על נחוני האוכלוסייה הכללית.

⁹ סכום מיסי הבריאות החודשיים מתעדכן בכל שנה, וסכום הביטוח הלאומי שמשלמים בני ישיבה וסטודנטים הוא 4.61% כפול 5% כפול השכר הממוצע במשק בכל שנה. ב־2025 עלה השיעור מ־4.61% ל־6.92%, ולכן בשנה זו בני ישיבה וסטודנטים ישלמו 163 ש"ח בחודש בגין מס בריאות וביטוח לאומי (אם אינם עובדים). נוסף כי סטטוס של בני ישיבה אינו מוגבל בזמן, ובעת האחרונה העריך משרד האוצר את ההטבה של הנחת אברך בביטוח לאומי בכ־30,000 ש"ח במהלך חיי אברך ממוצע עד גיל 45.

3. שאר הפרטים שאינם עובדים. קבוצה זו פטורה מתשלום מס הכנסה ומשלמת לביטוח לאומי וביטוח בריאות סכום מסוים בכל חודש.¹⁰

4. נשים שאינן משלמות ביטוח לאומי. נשים שבני זוגן מבוטחים בביטוח לאומי והן אינן עובדות.

שכירים העובדים פחות מ־12 חודשים בשנה, חישוב תשלומי המיסים הישירים שלהם בחודשים שהם אינם מועסקים בהם נעשה על פי השתייכותם לקבוצות 2 או 3.

שלב II: חישוב המיסים הישירים מעבודה בקרב הקבוצות

הנתונים בעניין גובה המיסים הישירים מעבודה מביאים בחשבון את ממוצע התשלום של סך כל הפרטים שבגילי העבודה העיקריים (25-64)¹¹ בקרב כל קבוצה (יהודים לא־חרדים וחרדים).¹² עם זאת, בתרחיש המניח השתלבות חרדים בתעסוקה כמו יהודים שאינם חרדים, ייתכן משקל לתוצאות על פי

10 סכום מיסי הבריאות של מי שאינם עובדים דומה לסכום שמשלמים סטודנטים ובני ישיבות, ודמי הביטוח הלאומי לקבוצה זו הם 4.61% כפול 15% (לעומת 5% בקבוצת הסטודנטים ובני הישיבות) כפול השכר הממוצע במשק. ב־2025 עלה השיעור מ־4.61% ל־6.92% ועומד על 250 ש"ח בחודש בשנה זו.

11 מאגר הנתונים שלרשות המכון כולל את ילידי 1953 ואילך, ולכן בשנים המוקדמות יותר חסרה קבוצה קטנה מחוץ כל הגילים. לדוגמה, בניתוח של שנת 2016 האוכלוסייה הנבדקת כוללת את גילי 25-63, כיוון שבשנה זו הפרטים שהיו בגיל 64 נולדו ב־1952, והם אינם נמצאים במאגר.

12 מחקר זה אינו מביא בחשבון את האוכלוסייה הערבית בישראל, למרות היותה חלק גדול וחשוב מאוכלוסיית ישראל, ואף שאין ספק כי יש לה השפעה רבה על ההכנסות ממיסים. מושאי המחקר העיקריים של מחקר זה הם החרדים, והמחקר משווה אותם לקבוצה שהיא נקודת הייחוס – האוכלוסייה היהודית שאינה חרדית, כיוון שקבוצה זו מאופיינת בתעסוקה גבוהה הן בקרב גברים הן בקרב נשים, והמטרה היא התאמה של האוכלוסייה החרדית למגמות תעסוקה המאופיינות אצלם. בדיקה דומה של האוכלוסייה הערבית מתבקשת, וגם אותה יש לערוך אל מול הקבוצה היהודית הלא־חרדית, ואנו ממליצים לערוך אותה במסגרת מחקרי המשך.

הרכב הגילים הייחודי לחברה החרדית (הצעירה מהחברה הכללית)¹³ בשילוב הרכב המשפחה (מספר ילדים), המשפיעים מאוד על נקודות הזיכוי במס הכנסה (המחקר מניח שנקודות הזיכוי במס הכנסה¹⁴ משקפות את מספר הילדים הממוצע לפי גיל באוכלוסייה החרדית).¹⁵

כיוון שהניתוח כולל את גילי העבודה העיקריים, וכיוון שנתוני הילודה שלפנינו נכונים לשנת 2023, אומדן התרומה למשק אם יתממש תרחיש ההשתלבות יוצג עד 2048,¹⁶ ותחזית תשלומי המיסים הישירים הממוצעים של כל קבוצה תסתמך על המשך המגמות שבין 2013–2023 (שהן ליניאריות, כפי שיוצג בהמשך). נציין כי כל הנתונים במחקר הם במונחים ריאליים.

13 הנתונים מלמדים על תשלומי מיסים ישירים גבוהים יותר ככל שהפרט מבוגר יותר. כיוון שחרדים צעירים יותר ביחס לאוכלוסייה הכללית, וכיוון שההסתכלות היא על קבוצת הגיל 25–64 כקבוצה אחת, אי אפשר "להשליך" את נתוני האוכלוסייה הכללית על האוכלוסייה החרדית בלי להתאים את המשקלות לפי הרכב הגילים של החרדים.

14 לפני השינוי בשיטת חישוב נקודות הזיכוי משנת 2024.

15 ייתכן כי בקרב יהודים שאינם חרדים יש מתאם הפוך בין מספר ילדים לכושר השתכרות (ולכן גם במימוש הזכאות ממס עבור ילדים), אך כיוון שאין סיבה להניח מתאם (או התנהגות) דומה בחברה החרדית (גם בהינתן השתלבותם בשוק העבודה), בתרחיש ההשתלבות הנחנו את המספר הממוצע של ילדים באוכלוסייה החרדית (וגובה הזכאות ממס) בלי קשר לרמת השכר.

16 שכן פרטים שהיו בני ובנות 25 ב-2048 כבר נולדו, בלי צורך בתחזיות ילודה.

חלק א': תמונת מצב

(1) תשלומי מיסים ישירים של חרדים ושל יהודים שאינם חרדים – תמונת מצב

ראשית נציג את תמונת המצב בשנת 2023.¹⁷ בשנה זו היו כ־379,000 חרדים (גברים ונשים) בגילי 25–64, והמיסים הישירים מעבודה הממוצעים לאדם בקבוצה זו הסתכמו בכ־10,784 ש"ח בשנה, ואילו בקרב יהודים לא־חרדים ממוצע תשלומי המיסים הישירים השנתי לאדם עמד על 38,836 ש"ח. חישוב של סך תשלומי המיסים הישירים בחברה החרדית (בגילי העבודה) מלמד על תשלום מצרפי של 4.1 מיליארד ש"ח בשנת 2023, שהוא 4% מסך תקבולי המיסים הישירים, הרבה פחות ממשקלם של החרדים באוכלוסייה היהודית בגילי העבודה, שהוא 14%.

נציין כי חלק ניכר מהפערים בין חרדים ללא־חרדים בתשלומי מיסי עבודה ישירים נובע מסוגיות הקשורות לרכיב מס הכנסה מתוך מיסי העבודה (מס הכנסה הוא הרכיב הגדול ביותר מבין מרכיבי המיסים הישירים מעבודה). כיוון שעיסוקנו כאן הוא במיסי עבודה, נדון כעת בקצרה בפערים בין יהודים שאינם חרדים לחרדים בתשלומי מס הכנסה.

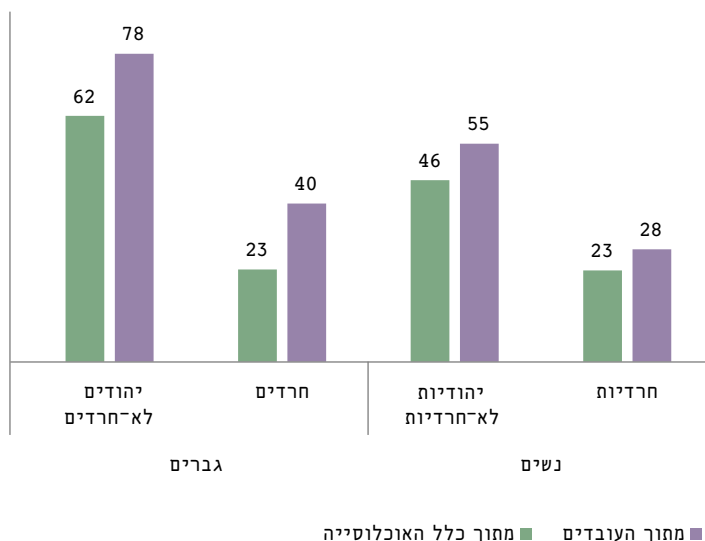
17 כאמור, עד עתה מדובר בשנה המעודכנת ביותר בנתונים המינהליים.

(2) פערים בין האוכלוסיות בתשלומי מס הכנסה

תרשים 1 מראה את שיעור הפרטים המשלמים מס הכנסה, הן מכלל האוכלוסייה הן מתוך העובדים בלבד (שכן לא כל עובד משלם מס הכנסה, בעיקר בגלל הכנסות נמוכות ונקודות זיכוי, למשל בגין ילדים).

תרשים 1

שיעור המשלמים מס הכנסה מקרב כלל האוכלוסייה ומקרב העובדים בלבד, לפי קבוצת אוכלוסייה ומגדר, גילי התעסוקה העיקריים (25-64), 2023 (ב-%)

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

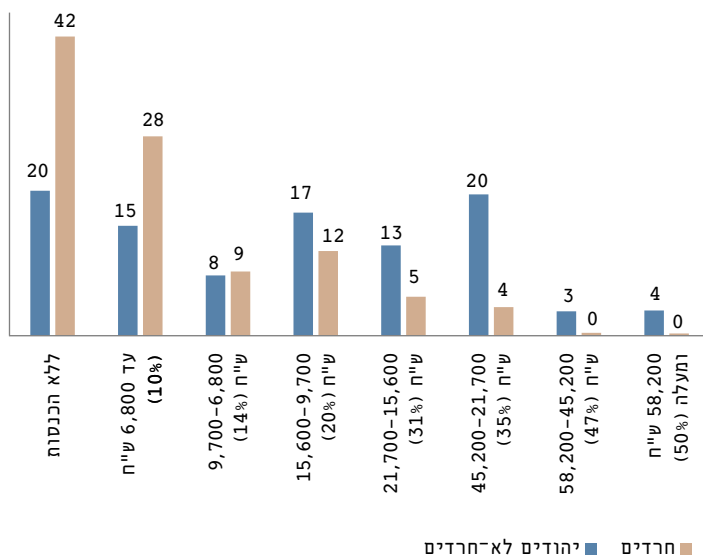
מתוך כלל הגברים היהודים שאינם חרדים – 62% משלמים מס הכנסה, ומתוך העובדים באוכלוסייה זו – 78% משלמים מס הכנסה. לעומת זאת, בקרב הגברים החרדים – כ־23% בלבד משלמים מס הכנסה, ואם מתמקדים בחרדים העובדים בלבד, 40% מהם משלמים מס הכנסה.

בקרב יהודיות לא-חרדיות, הנתונים מלמדים כי 46% מהן משלמות מס הכנסה, ו-55% מהעובדות משלמות מס הכנסה. אשר לנשים חרדיות, הממצאים מלמדים כי 23% מהחרדיות משלמות מס הכנסה, ו-28% מהחרדיות העובדות.

כדי להבין מה עומד מאחורי חלק ניכר מהפערים בין האוכלוסיות, תרשים 2א מתאר את ההתפלגות של יהודים לא-חרדים וחרדים לפי השתייכותם לקבוצות הכנסה שעל בסיסן נקבע שיעור המס השולי המשולם למס הכנסה (ולהתפלגות זו נוספו הפרטים שאין להם הכנסה).¹⁸

תרשים 2א

התפלגות אוכלוסיית הגברים היהודים הלא-חרדים והחרדים לקבוצות הכנסה חודשית, לפי שיעור המס השולי (בסוגריים), גילי התעסוקה העיקריים (25-64), 2023 (ב-%)

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

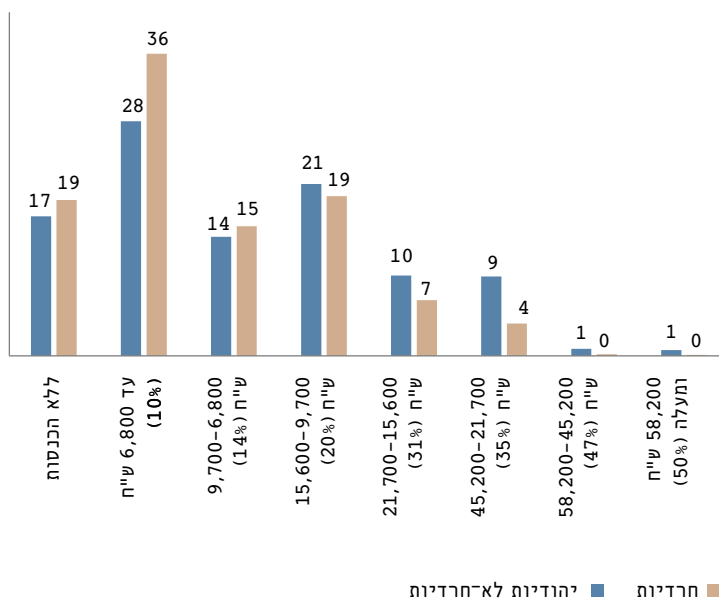
18 נתונים אלו הופקו על סמך נתוני 2023. למשל, המס השולי של פרטים המרוויחים בין 6,800 ל-9,700 ש"ח לחודש הוא 14% (מדרגת מס 2).

התרשים מראה כי שיעור ניכר מהגברים החרדים משתייך לקבוצת "ללא הכנסות" (42%, לעומת 20% בקרב גברים יהודים לא-חרדים), וחלק גדול נוסף משתייך לקבוצת הכנסה עם מדרגת המס השולית הנמוכה ביותר (28%, לעומת 15% בקרב גברים יהודים שאינם חרדים)

בקרב נשים חרדיות, 19% מהן אינן משתכרות כלל (לעומת 17% מהנשים היהודיות הלא-חרדיות), ושיעור ניכר מהחרדיות משתייכות לקבוצת הכנסה המשלמת את מדרגת המס הנמוכה ביותר (36%, לעומת 28% מנשים היהודיות הלא-חרדיות).

תרשים 12

התפלגות אוכלוסיית הנשים היהודיות הלא-חרדיות והחרדיות לפי קבוצת הכנסה חודשית, לפי שיעור המס השולי (בסוגריים), גילי התעסוקה העיקריים (25-64), 2023 (ב-%)

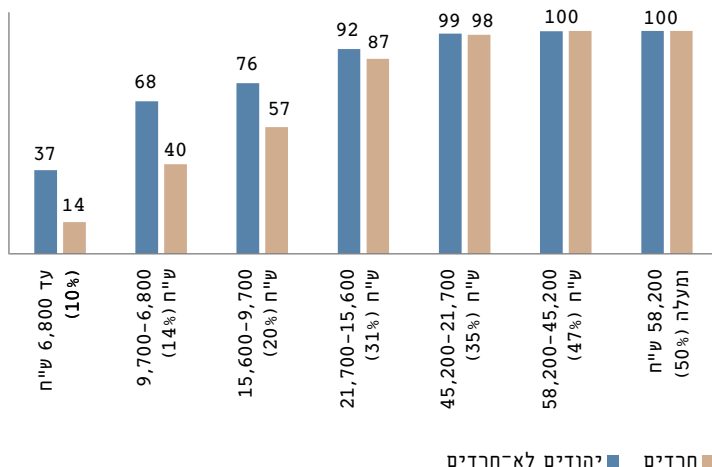
מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

מס הכנסה הוא מס פרוגרסיבי, כלומר ככל שהשכר גבוה יותר, שיעור המס גבוה יותר. אולם גובה השכר אינו הגורם היחיד לקביעת שיעור מס הכנסה. עובדים זכאים לנקודות זיכוי ממס הכנסה בגין כמה מאפיינים, ובהם מספר הילדים וגילם. כיוון שמספר הילדים במשקי בית חרדיים גבוה יותר ביחס למשקי בית של יהודים שאינם חרדים, נמצא כי רף המס בקרב חרדים גבוה בהשוואה לרף בקרב יהודים שאינם חרדים גם אם הם באותה קבוצת הכנסה.

כאמור, ככל שקבוצת ההכנסה נמוכה יותר, כך קטן הסיכוי לשלם מס הכנסה, כיוון שגם נקודות זיכוי מעטות עשויות לפטור לגמרי מתשלום מס הכנסה. ואכן, תרשימים 3א ו-3ב המתארים את שיעור משלמי מס הכנסה בכל קבוצת הכנסה, מאשרים הנחה זו, וכמעט כל המשתייכים לקבוצת ההכנסה הגבוהה (מס שולי של 35% ומעלה) משלמים מס הכנסה. הממצאים בדבר קבוצות ההכנסה הנמוכות מעידים על פערים לא מבוטלים בין האוכלוסייה היהודית שאינה חרדית לאוכלוסייה החרדית בשיעור המשלמים מס הכנסה.

תרשים 3א

שיעור המשלמים מס הכנסה לפי קבוצות הכנסה חודשית, לפי שיעור המס השולי (בסוגריים), גילי התעסוקה העיקריים (25-64), גברים, 2023 (ב-%)

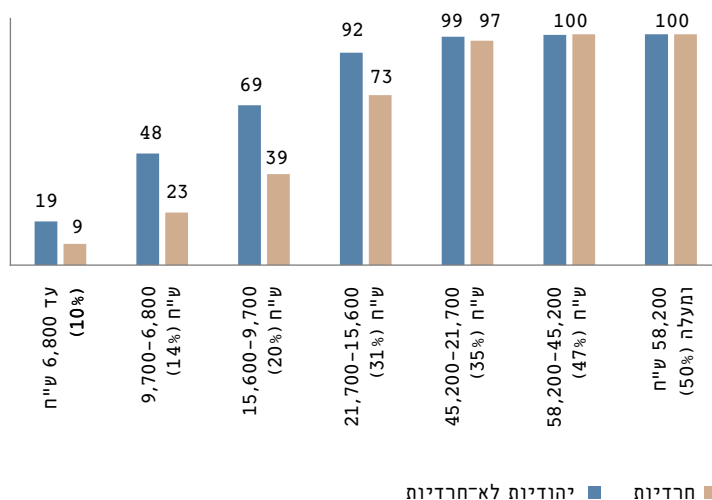
מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

בקבוצת ההכנסות הנמוכות ביותר 14% מהגברים החרדים משלמים מס הכנסה (לעומת 37% מהגברים היהודים הלא-חרדים בקבוצה זו), ו-9% מהנשים החרדיות בקבוצה זו משלמות מס הכנסה (לעומת 19% מהנשים היהודיות הלא-חרדיות).

מבט על המשתייכים לקבוצת ההכנסה השנייה מלמטה (מדרגת מס שולי בגובה 14%), מראה כי 40% מהחרדים בקבוצה זו משלמים מס הכנסה (לעומת 68% מהיהודים שאינם חרדים), ו-23% מהחרדיות בקבוצה זו משלמות מס הכנסה (לעומת 48% מהיהודיות הלא-חרדיות). גם בקבוצת ההכנסה הבאה יש פערים לא קטנים בשיעור המשלמים מס הכנסה.

תרשים 33

שיעור המשלמות מס הכנסה לפי קבוצות הכנסה חודשית, לפי שיעור המס השולי (בסוגריים), גילי התעסוקה העיקריים (25-64), נשים, 2023 (ב-%)

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

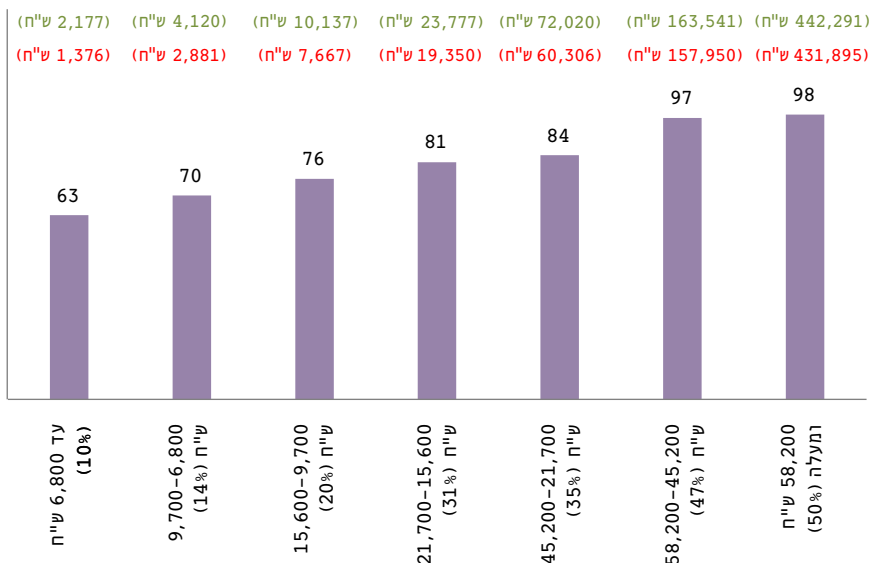
גם אם נתעמק בסכום התשלום למס הכנסה **בקרב המשלמים בלבד** בכל אחת מקבוצות ההכנסה, נמצא כי בכל קבוצה יש פער בסכום התשלום "לטובת" יהודים שאינם חרדים. כלומר, יהודים שאינם חרדים משלמים יותר בכל קבוצת הכנסה.

בקרב גברים ניכר מתאם שלילי בין קבוצת ההכנסה לבין הפערים בסכום המשולם למס ההכנסה בין יהודים שאינם חרדים לחרדים (כלומר, הפער גדל ככל שקבוצת ההכנסה נמוכה יותר). למשל, בקרב המשתייכים לקבוצת ההכנסה שבה שיעור המס השולי הוא הנמוך ביותר (כאמור, בקרב המשלמים מס הכנסה בפועל בלבד), יש פער של 37% בגובה מס ההכנסה המשולם בין יהודים שאינם חרדים לבין חרדים (2,177 ש"ח לעומת 1,376 ש"ח, בהתאמה). בקרב המשתייכים לקבוצת ההכנסה השנייה מלמטה (שהמס השולי בה הוא 14%), הפער בין יהודים שאינם חרדים לבין חרדים עומד על 30% (4,120 ש"ח לעומת 2,881 ש"ח).

בקבוצות ההכנסה הגבוהות הפער קטן הרבה יותר (כ־2%-3%), אם כי בסופו של דבר, בשל גובה ההכנסה והמס, מדובר בסכומים גדולים יותר – אלפי שקלים בשנה לעובד המשתייך לקבוצות הכנסה האלה.

תרשים 4א

שיעור סכום התשלום בגין מס הכנסה בקרב גברים חרדים
מחור סכום התשלום בקרב גברים יהודים לא־חרדים, לפי קבוצת
הכנסה חודשית, בקרב משלמים בלבד, 2023

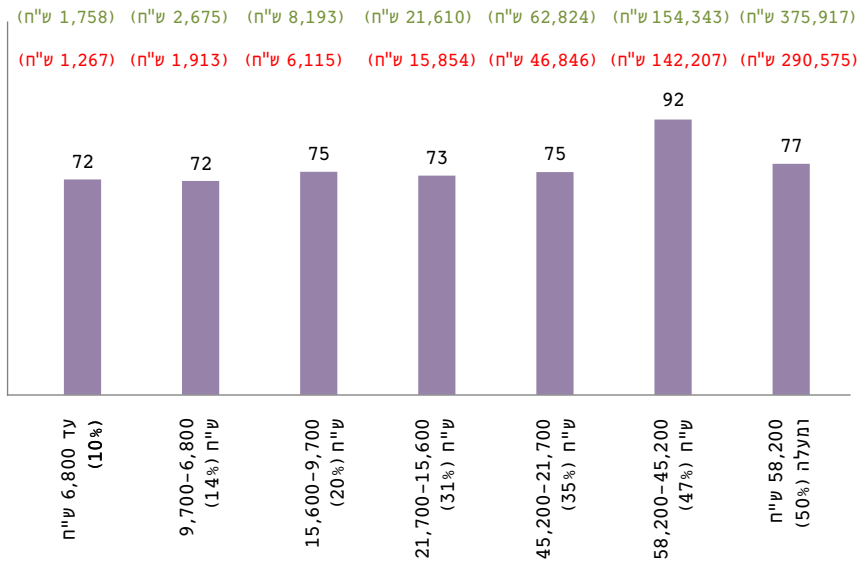
הערה: הנתונים שמעל התרשים – באדום: סכום התשלום השנתי של גברים חרדים, בירוק: סכום התשלום השנתי של גברים יהודים לא־חרדים.

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

גם בקרב הנשים יש פערים בין יהודיות לא־חרדיות לבין חרדיות בגובה התשלום למס הכנסה, אם כי לא נמצא מתאם בין ההשתייכות לקבוצת הכנסה לבין שיעור הפער, והפער עומד על בין 25% ל־28% בקבוצות ההכנסה הנמוכות יותר.

תרשים 14

שיעור סכום התשלום בגין מס הכנסה בקרב נשים חרדיות
מתוך סכום התשלום בקרב נשים יהודיות לא-חרדיות, לפי קבוצת
הכנסה חודשית, בקרב משלמות בלבד, 2023

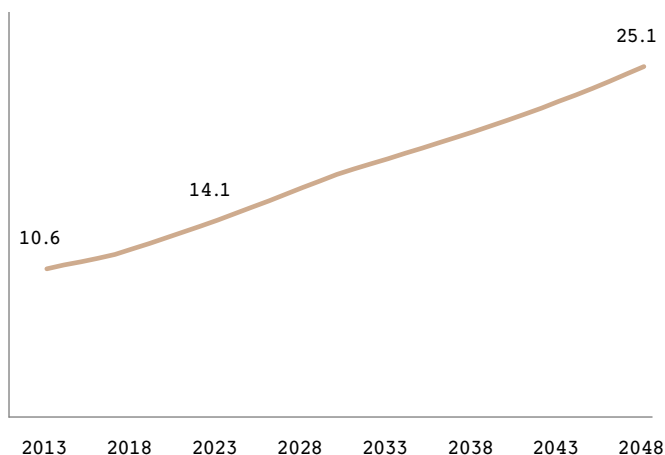

הערה: הנחונים שמעל התרשים - באדום: סכום התשלום השנתי של נשים חרדיות, בירוק: סכום התשלום השנתי של נשים יהודיות לא-חרדיות.
מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים של בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

(3) מגמות דמוגרפיות לצד המשך מגמות תשלומי מיסים ישירים

תרשים 5 מראה את הגידול בשיעור החרדים מכלל האוכלוסייה היהודית בגילי 25-64. בשנת 2013 היה שיעור החרדים בגילי העבודה 11%, ואילו ב-2023 – 14%. לפי המגמות הדמוגרפיות הנצפות היום, בשנת 2048 יהיו החרדים 25% מכלל היהודים בגילי העבודה.

תרשים 5
שיעור החרדים באוכלוסייה היהודית,
גילי העבודה העיקריים (25-64) (ב-%)

הערה: לכלל הנתונים לתרשים זה, ראו לוח נ1 בנספח.
 מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

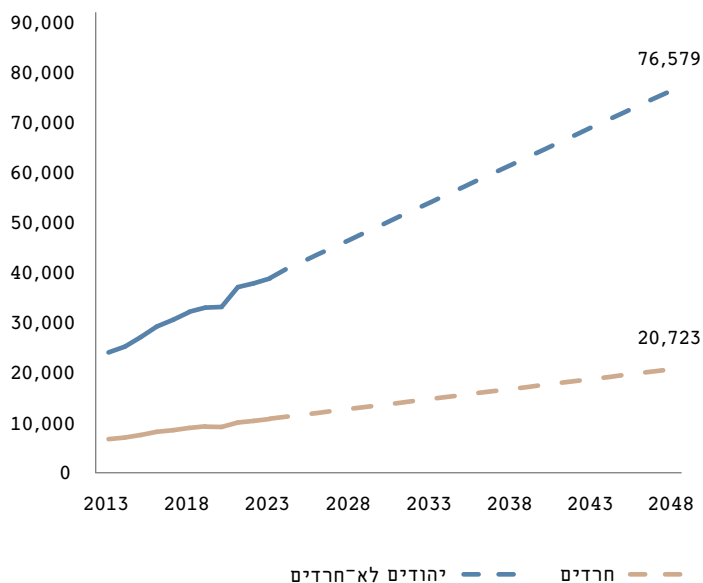
תרשים 6 מלמד על המגמות של מיסי העבודה הישירים בכל קבוצת אוכלוסייה עד 2023, ומניח את המשך הגידול הליניארי של האוכלוסייה (המאפיין את הגידול בכל קבוצה בעשור האחרון) עד 2048. הממצאים מראים כי תשלומי המיסים הישירים של היהודים שאינם חרדים גבוהים בהרבה מתשלומי החרדים. אם נניח את המשך המגמות, הפערים בין שתי הקבוצות יישארו פחות או יותר קבועים.

תרשים 6 מראה את שיעור החרדים מכלל האוכלוסייה היהודית בגילי העבודה (כמו תרשים 5) לעומת חלקם בתשלומי מיסי עבודה. הנתונים בתרשים מלמדים שעם הזמן גדל הפער בין שני הנתונים – בשנת 2023 היה הפער בין גודלה של האוכלוסייה החרדית לבין חלקה במיסי עבודה ישירים 10 נקודות אחוז, ובשנת 2048 הפער צפוי לגדול ל-17 נקודות אחוז. כלומר,

אם דפוסי התעסוקה והשכר הנוכחיים לא ישתנו, האוכלוסייה החרדית, שתהיה בשנת 2048 רבע מהאוכלוסייה היהודית בגילי העבודה, תתרום רק 8% מתקבולי המיסים.

תרשים 6א

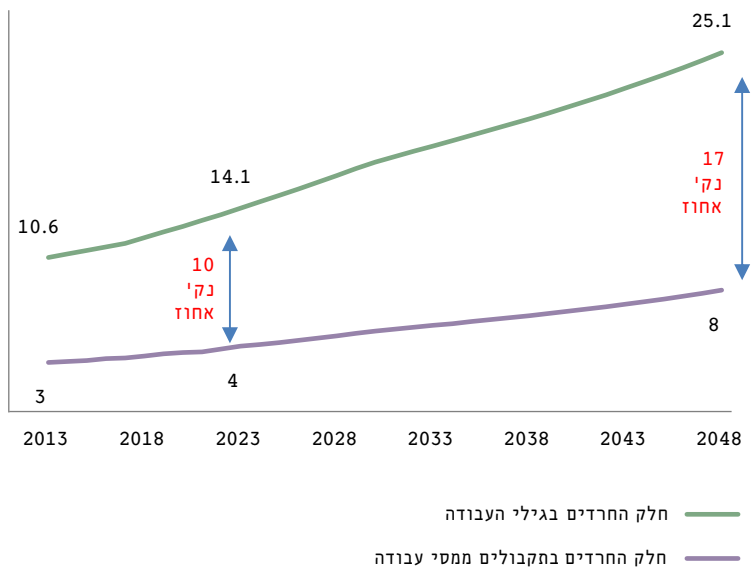
סך כל מיסי העבודה הישירים השנתיים בממוצע לפי אוכלוסיות, 2013-2048 (בש"ח)

הערות: החלק המקווקו מתאר את המשך המגמה המשוער בתשלומי המיסים הישירים. לכלל הנחונים לתרשים זה, ראו לוח נ2א בנספח. מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

תרשים 16

המשך הסטטוס קוו: שיעור החרדים באוכלוסייה היהודית, לעומת שיעור מיסי עבודה הישירים שחרדים משלמים מתוך האוכלוסייה היהודית ותחזית התשלומים מ־2024 עד 2048 (ב־%)

הערה: לכלל הנתונים לתרשים זה, ראו לוח נ2ב בנספח.
 מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

חלק א': תרחיש ההשתלבות - התרומה למשק בהינתן השתלבות חרדים

כעת נתאר את תרחיש ההשתלבות – התרומה הצפויה למדינה מתקבולי מיסים ישירים מעבודה מ־2025 עד 2048, אם חרדים ישתלבו בשוק העבודה כמו יהודים שאינם חרדים (כאמור, השתלבות זו מניחה מאפייני תעסוקה דומים לתעסוקת יהודים לא־חרדים, מבחינת שיעור והיקף התעסוקה, כושר ההשתכרות, וכן ההשכלה, בלי שינוי בהרכב הגילים ובמבנה המשפחתי).¹⁹

בשנת 2025 האוכלוסייה החרדית בגילי העבודה עומדת על כ־413,000 נפש, ובשנה זו יעמוד הסכום הממוצע המשוער שישלם פרט חרדי במיסי עבודה ישירים על ש"ח 11,561 לשנה, וסך כל תשלומי המיסים הישירים מעבודה שתשלם האוכלוסייה החרדית צפוי לעמוד על כ־4.8 מיליארד ש"ח. עד 2048 תגדל אוכלוסיית החרדים בגילי העבודה לכ־1.04 מיליון נפש. בהנחה שהמגמות הנוכחיות יימשכו יעמוד סכום מיסי העבודה הישירים השנתי הממוצע שישלם פרט חרדי על 20,723 ש"ח לשנה, ותשלום כלל הקבוצה החרדית על 21.6 מיליארד ש"ח.

אילו מגמות התעסוקה בקרב חרדים היו דומות למגמות בקרב יהודים שאינם חרדים, היה גובה תשלום המיסים הישירים השנתי הממוצע לפרט חרדי בשנת 2025 – 34,480 ש"ח, וסך כל תשלומי המיסים מעבודה של החרדים על 14.2 מיליארד ש"ח. כלומר אם היו החרדים משתלבים בתעסוקה היה המשק בשנת 2025 מרוויח מתקבולי מיסי עבודה ישירים עוד 9.5 מיליארד ש"ח.

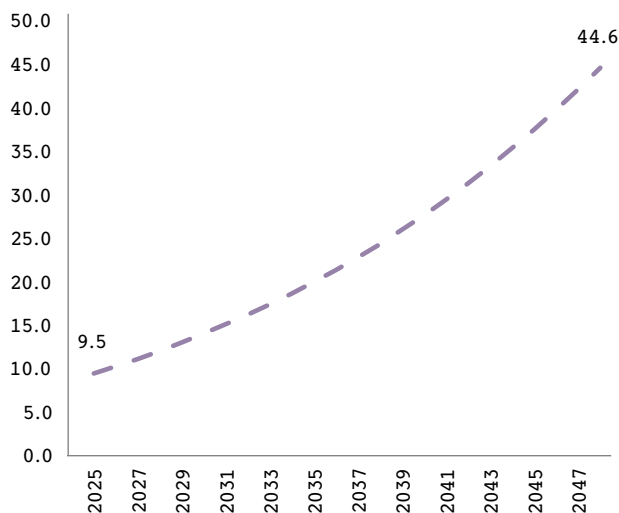
אם דפוסי התעסוקה של החרדים יהיו דומים לדפוסים של יהודים שאינם חרדים, תעמוד התחזית הממוצעת של תשלום המיסים הישירים מעבודה לשנה ב־2048 על 63,614 ש"ח לפרט, והתשלום המצטבר של כל הקבוצה

19 נדגיש שההשפעות המתוארות במחקר על ההכנסות למדינה מוגבלות לתקבולי מיסים ישירים מעבודה בלבד, בלי התחשבות בהשפעות הכלכליות הנלוות של השתלבות משמעותית בתעסוקה, מהכנסות גבוהות למשקי בית לצד קיטון בתשלומי העברות והטבות, אף על פי שהשפעות אלו עשויות להיות בעלות משמעות למשק.

החרדית יגיע ל-66.2 מיליארד ש"ח בשנה. כלומר, המשק ייהנה מהכנסה של 44.6 מיליארד ש"ח נוספים בשנה זו.

תרשים 7

תרחיש השתלבות: פוטנציאל הגידול בהכנסות למדינה ממסים ישירים בכל שנה, אם ישתלבו החרדים בשוק העבודה כמו יהודים לא-חרדים, 2025-2048 (במיליארדי ש"ח)

הערות:

הנתונים משקפים את החוספת השנתית ממיסי עבודה ישירים של השתלבות חרדים, דהיינו הפער שבין תרחיש ההשתלבות לבין "תרחיש הבסיס" המניח המשך סטטוס קוו. לכלל הנתונים לתרחיש זה, ראו לוח נ3 בנספח. מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

לוח 1

מיסים ישירים ממוצעים למשק בית חרדי ולכל הקבוצה החרדית, לפי המשך הסטטוס קוו ותרחיש ההשתלבות, לשנים 2025 ו-2048

אוכלוסיית החרדים בגילי העבודה העיקריים (25-64)	המשך הסטטוס קוו	תרחיש השתלבות	תוספת תשלומי המיסים הישירים למשק ממעבר לתרחיש השתלבות
היקף תשלומי המיסים הישירים השנתיים הממוצעים לחרדים אם יימשכו המגמות הקיימות	היקף תשלומי המיסים הישירים השנתיים הממוצעים לחרדים אם יימשכו המגמות הקיימות	היקף תשלומי המיסים הישירים השנתיים הממוצעים לחרדים אם ישתלבו חרדים בשוק העבודה כמו היהודים הלא-חרדים	
2025 כ־413,000 ש"ח	11,561 ש"ח לפרט בממוצע	34,480 ש"ח לפרט בממוצע 14.2 מיליארד ש"ח לכל הקבוצה החרדית	9.5 מיליארד ש"ח
2048 כ־1.04 מיליון ש"ח	20,723 ש"ח לפרט בממוצע 21.6 ש"ח מיליארד לכל הקבוצה החרדית	63,614 ש"ח לפרט בממוצע 66.2 מיליארד ש"ח לכל הקבוצה החרדית	44.6 מיליארד ש"ח

כעת נניח כי במקום להגדיל את ההכנסות למדינה בעקבות השתלבות החרדים בשוק התעסוקה הייתה המדינה בוחרת להשתמש בתוספת המיסים כדי להוריד את סכום המיסים שמשלמת קבוצת היהודים הלא-חרדים.²⁰

תרשים 8 מראה כי אם ב־2025 היו החרדים משתלבים בשוק כמו יהודים שאינם חרדים, היה אפשר להוריד את תשלום המיסים הממוצע של יהודי

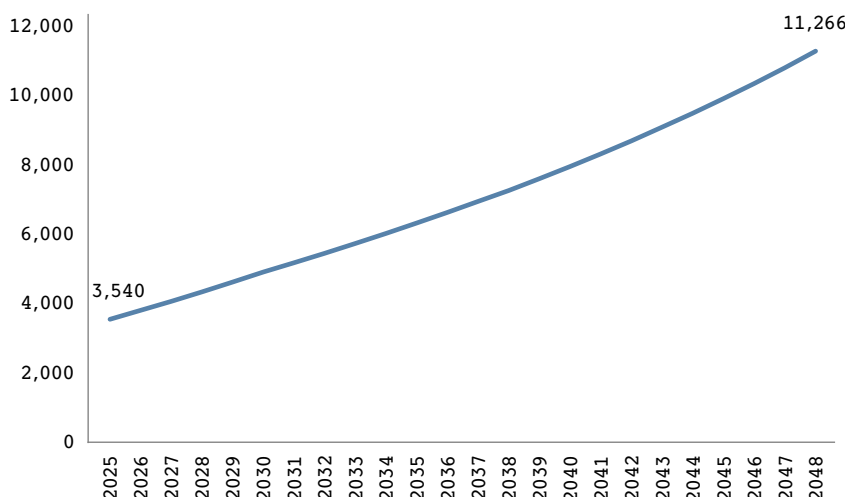
20 בהנחה שהמטרה היא להמשיך ולעמוד ברמה הנוכחית של הכנסה למדינה ממיסים, ומתוך שמירה על אותו יחס בין יהודים לא־חרדים לחרדים בתשלומי מיסים (כאמור, בעיקר בעקבות הבדלים בהרכב המשפחתי המזכה בהנחות ממס).

שאינו חרדי ב-8.4%²¹, כלומר ב-3,540 ש"ח בשנה (38,601 ש"ח במקום 42,141 ש"ח), ובשנת 2048 יהיה אפשר להוריד את תשלומי המיסים ב-14.7%, שהם 11,270 ש"ח בשנה (65,313 ש"ח במקום 76,579 ש"ח).

למעשה מדובר בתשלום עודף שיהודים לא־חרדים משלמים במיסים ישירים בגלל חוסר השתלבותם של חרדים בשוק העבודה. כלומר, היום נאמד ה"קנס" הממוצע (= תשלום המיסים העודף) על כ-3,540 ש"ח בשנה למשלם המיסים היהודי הלא־חרדי רק בשל אי־השתלבותם של החרדים.

תרשים 8א

בכמה יהיה אפשר להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא־חרדים בהינתן השתלבות חרדים? 2025–2048 (בש"ח)

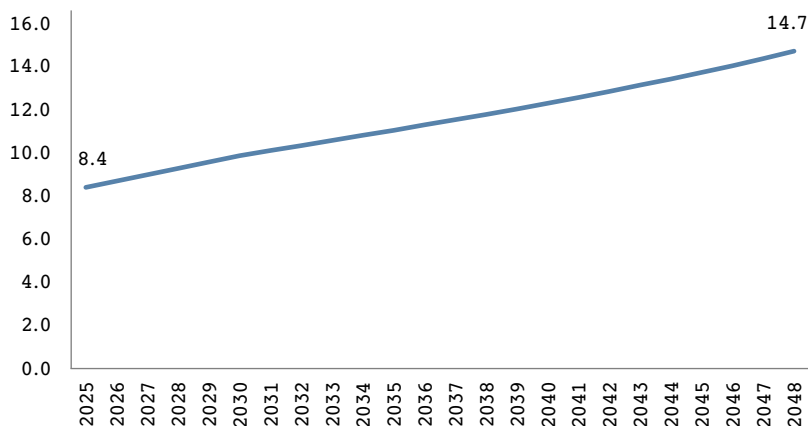
הערה: לכלל הנחונים לתרשים זה, ראו לוח נא 4א בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

21 גם החרדים יוכלו לשלם פחות מיסים, אולם רק אחרי גידול של ממש בסכומי המיסים שהם ישלמו בעקבות השתלבותם בשוק העבודה (בתרחיש המדובר). לכן ההתייחסות כאן היא לירידה במיסים רק עבור יהודים שאינם חרדים.

תרשים 18

בכמה יהיה אפשר להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא־חרדים
בהינתן השתלבות חרדים? 2025–2048 (שיעור הורדת המיסים ביחס
לסך המיסים המשולמים בפועל, ב־%)

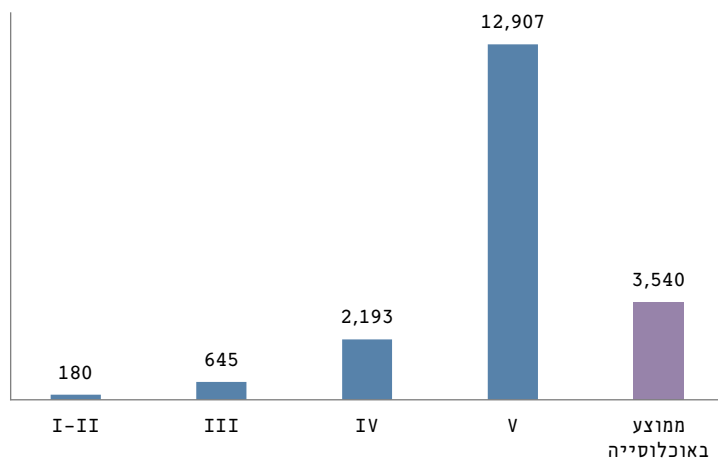

הערה: לכלל הנחונים לתרשים זה, ראו לוח נ4ב בנספח.
מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים של בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

הירידה בשיעור תשלומי המיסים מיתרגמת אחרת לחמישוני ההכנסה השונים. כאמור, בשנת 2025 ירידה של 8.4% במיסי עבודה מיתרגמת להפחתה של כ־3,500 ש"ח בשנה בממוצע בתשלום המיסים. תרשים 9 מלמד שירידה בשיעור של 8.4% עבור יהודים לא־חרדים בחמישון העליון משמעותה קיטון בכ־12,900 ש"ח בשנה, ואילו עבור יהודים לא־חרדים בחמישוני התחתונים המשמעות היא הפחתה של 180 ש"ח בשנה.

תרשים 9

בכמה היה אפשר להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא־חרדים
בהינתן השתלבות חרדים? לפי חמישונים, 2025 (בש"ח)

חלק ו': תרחיש הנטל הגובר - ההכבדה בנטל המיסים הישירים על האוכלוסייה היהודית שאינה חרדית לנוכח המגמות הדמוגרפיות

בחלק זה נניח כי תשלומי המיסים הישירים הממוצעים המשולמים כיום מאפשרים רמת הכנסה מספקת למדינה.²² כפי שראינו בחלק הקודם, מיסי העבודה הישירים שמשלמים חרדים נמוכים בהרבה מאלו שמשלמים יהודים

²² נדגיש כי תרחיש זה אינו מביא בחשבון את חלוקת הכנסות המדינה לקבוצות השונות, וכידוע המגמות הדמוגרפיות מצביעות על גידול ניכר בשיעור החרדים באוכלוסייה ועל צורך גובר בהקצאת משאבים רבים יותר לקבוצה זו בשל רמת הכנסתה הנמוכה ומספר הילדים הגבוה למשפחה.

שאינם חרדים. ולכן, אם נניח שהחרדים ימשיכו לשלם מיסים ישירים לפי מגמות תעסוקתם היום (ראו תרשים 6א) לצד המשך המגמות הדמוגרפיות (ראו תרשים 5), ירדו תשלומי המיסים הישירים הממוצעים בכלל האוכלוסייה מתחת לרמה המאפשרת הכנסה מספקת למדינה מכל עובד. ולכן, להלכה, כדי להימנע מירידה מגובה ההכנסה למדינה ולפצות על המחסור הנובע מהפגרים הנוצרים בעקבות המגמות הדמוגרפיות ומההשתלבות החלקית של האוכלוסייה החרדית בתעסוקה, יהיה על ציבור משלמי המיסים להגדיל את תשלומי מיסי העבודה הישירים שלהם.

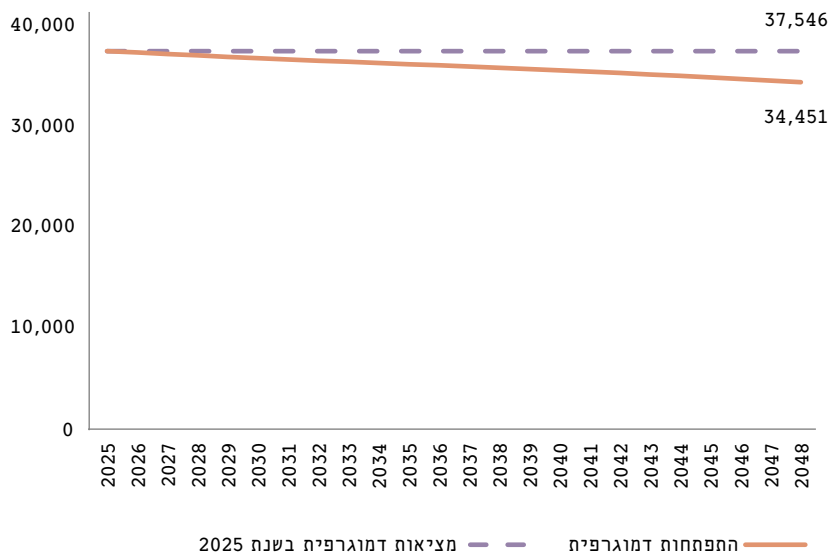
בחלק הזה נניח את המציאות בשוק העבודה כפי שהיא בשנת 2025 (כלומר, "נִקְבָּע" את המיסים הישירים שמשלמת כל קבוצת אוכלוסייה לפי שנה זו),²³ ועם זאת, נניח שהמציאות הדמוגרפית תשתנה על פי המגמות שתיארנו לעיל.

תרשים 10 מראה כי אם נניח את המציאות הדמוגרפית המשתנה, גובה מיסי העבודה הישירים לעובד במציאות הדמוגרפית של שנת 2048 יעמוד על 34,451 ש"ח במקום על 37,546 ש"ח ב־2025 (פער של 3,096 ש"ח לעובד בשנה בממוצע). כיוון שאוכלוסיית החרדים גדלה בקצב מהיר יותר משאר האוכלוסייה היהודית ומשלמת פחות מיסים ישירים – גובה מיסי העבודה הממוצע לעובד יורד.

23 כיוון שאין נתוני אמת על 2025 (כאמור, נתוני שוק העבודה מעודכנים ל־2023), וכיוון שחלק זה כולל חלוקה לקבוצות על פי רמות הכנסה, הנחנו מקדם המרה בקרב כל חמישון הדומה לשיעור הגידול בתשלומי המיסים בקרב כלל האוכלוסייה – בין הערך הנצפה בשנת 2025 לבין הנתון בפועל בשנת 2023.

תרשים 10

גובה מיסי העבודה הישירים הממוצע לפרט באוכלוסייה בשנה,
בהנחת המשך המגמות הדמוגרפיות, 2048-2025, ובהינתן המציאות
בשוק העבודה היום (2025) (בש"ח)

הערה: לכלל הנחונים לתרשים זה, ראו לוח נ5 בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

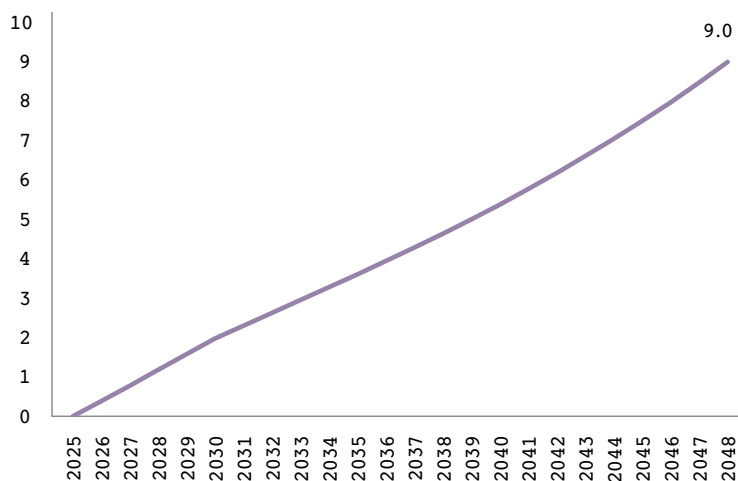
פתחנו בהנחה שגובה המיסים המשולמים לעובד כיום מאפשר רמת הכנסה מספקת למדינה, כלומר, ירידה בתשלומי המיסים הממוצעים לעובד תפגע בהכנסות המדינה.

אם נניח שהחרדים לא יגבירו את השתלבותם בשוק העבודה, כדי לפצות על הירידה הנצפית בתרשים 10, הנובעת מהמגמות הדמוגרפיות, ולעמוד באותה רמת הכנסה מהמדינה לעובד, יהיה צורך להעלות את מיסי

העבודה.²⁴ תרשים 11 מראה כי אם מניחים את המציאות הדמוגרפית שבעוד שני עשורים (2048) על שוק העבודה כיום, כל פרט יידרש להגדיל את תשלום המיסים שלו ב־9% בהשוואה לסכום שהיה משלם לפי המציאות הדמוגרפית כיום (התוספת מיתרגמת ל־3,096 ש"ח בשנה, או 258 ש"ח בחודש לכל פרט).

תרשים 11

שיעור הגידול במיסי העבודה הישירים בהנחת המשך המגמות הדמוגרפיות (2025–2048) על שוק העבודה כיום (2025), כדי לפצות על הקיטון בהכנסות לעובד (ב-%)

הערה: לכלל הנחונים לתרשים זה, ראו לוח נ6 בנספח.

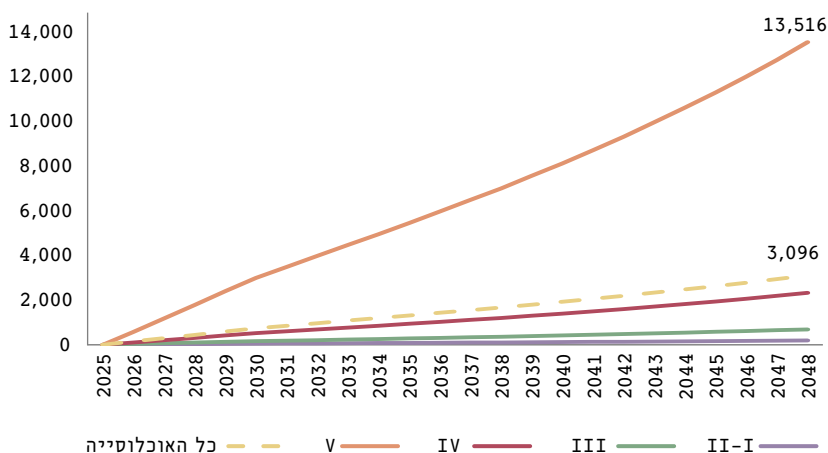
מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

24 נדגיש כי הממצאים המובאים כאן משקפים את הפיצוי על הסטטוס קוו בשוק העבודה בלבד, ואינם מביאים בחשבון את האפשרות לגידול במיסים המשקף מיסוי פרוגרסיבי המעניק שירותים על פי גודל המשפחה והכנסותיה, ועל כן שיעור המיסים צפוי לגדול אף יותר לנוכח ההוצאות החברתיות הגדלות.

הגידול הצפוי בשיעור המיסוי (כפי שתיארנו בתרשים 10) מיתרגם לסכומים אחרים בכל חמישון.²⁵ תרשים 12 מראה כי השפעת המצב הדמוגרפי בשנת 2048 על החמישונים התחתונים היא גידול בשקלים ספורים (15 ש"ח בחודש, ו-185 ש"ח בשנה), ואילו ההשפעה על החמישון העליון היא תשלום נוסף של 13,516 ש"ח בשנה (1,126 ש"ח בחודש). כלומר, אם נניח את המציאות הדמוגרפית של 2048 על שוק העבודה בשנת 2025, רוב העול הכלכלי יוטל על החמישון העליון, והוא יעלה בהדרגה, עד שלפי המציאות הדמוגרפית שב-2048 ישלם עובד מהחמישון העליון 1,126 ש"ח בכל חודש (לעומת 258 ש"ח בממוצע), ו-13,516 ש"ח נוספים בשנה (לעומת 3,096 ש"ח בשנה בממוצע).

תרשים 12

הגידול הצפוי בתשלומי המיסים שיוטלו על הציבור ב-2025, על פי המציאות הדמוגרפית החזויה בכל שנה עד 2048, לפי חמישונים (בש"ח)

הערה: לכלל הנחונים לתרשים זה, ראו לוח נד בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

25 החמישונים נקבעו על פי סכום תשלומי המיסים הישירים, שכן לא תמיד ההכנסה מעבודה מגלמת את סכום התשלום, והוא מושפע, למשל, גם מנקודות זיכוי עבור ילדים, המורידות את סכום תשלומי המיסים הישירים.

מבט על הנטל הכלכלי בחלוקה לקבוצות האוכלוסייה מראה כי כדי לפצות על הפער הנובע מהגידול הדמוגרפי ומאי־ההשתלבות החרדית, יהודים שאינם חרדים יידרשו להגדיל את סכומי המיסים שהם משלמים פי 3.6 יותר מהגידול בקרב חרדים (316 ש"ח ליהודי לא־חרדי בממוצע בחודש, ו־ 3,787 ש"ח בשנה, לעומת 87 ש"ח שישלם חרדי ממוצע בחודש ו־ 1,039 ש"ח בשנה).

מבט על החמישון העליון (ש־22% מהיהודים שאינם חרדים ו־5% מהחרדים משתייכים אליו) מלמד על פערים גם בתוך קבוצה זו. חרדים בחמישון העליון ישלמו 820 ש"ח בחודש (9,841 ש"ח בשנה) יותר מהמיסים שהם משלמים היום, ואילו יהודים שאינם חרדים בחמישון זה ישלמו פי 1.4, כלומר תוספת של 1,150 ש"ח בחודש (13,805 ש"ח בשנה).

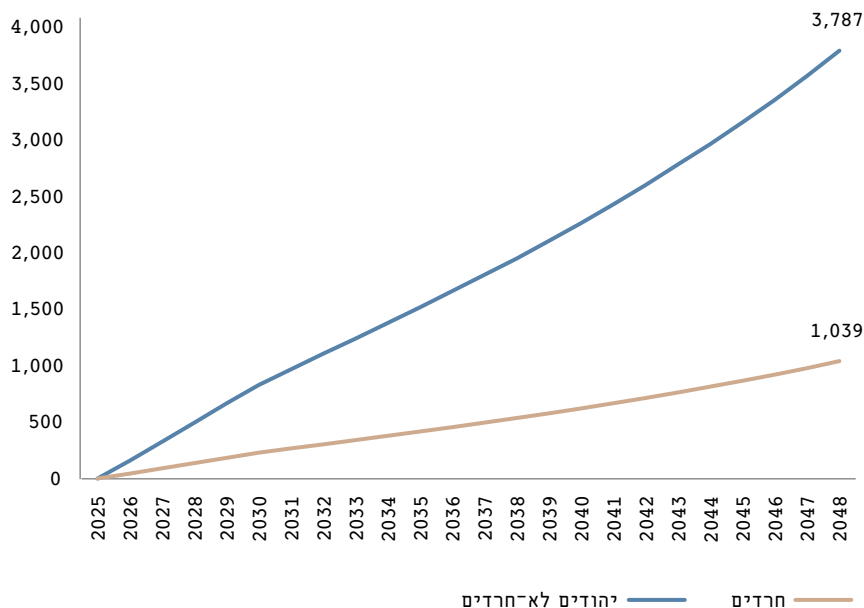
לוח 2

התשלום הנוסף על המיסים המשולמים, לפי חמישונים ולפי קבוצת אוכלוסייה, על פי המציאות הדמוגרפית ב־2048 על שוק העבודה כיום (2025) (בש"ח) בשנה

		חמישון I ו־ II	חמישון III	חמישון IV	חמישון עליון	סה"כ
חרדים	גובה התשלום הנוסף (בש"ח)	173	672	2,160	9,841	1,039
	שיעור מהאוכלוסייה	60%	22%	13%	5%	100%
יהודים לא־חרדים	גובה התשלום הנוסף (בש"ח)	192	690	2,346	13,805	3,787
	שיעור מהאוכלוסייה	37%	20%	21%	22%	100%
סה"כ	גובה התשלום הנוסף (בש"ח)	185	685	2,315	13,516	3,096
	שיעור מהאוכלוסייה	43%	20%	19%	18%	100%

תרשים 13

הגידול הצפוי בתשלומי המיסים שיוטלו על יהודים לא־חרדים ועל חרדים ב־2025, על פי המציאות הדמוגרפית החזויה עד 2048 (בש"ח)

הערה: לכלל הנחונים לתרשים זה, ראו לוח נ8 בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלמ"ס, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

במחקר זה ביקשנו לבחון את הפערים הצפויים בתשלומי המיסים הישירים מתעסוקה אם יתגשמו המגמות הדמוגרפיות החזויות היום. הראינו מה צפוי להיות הגידול בהכנסות למשק על פי תרחיש שבו ישתלבו חרדים בשוק העבודה כמו יהודים שאינם חרדים, מבחינת שיעור התעסוקה והיקפה, כושר ההשתכרות וההשכלה.

על פי ממצאינו, כיוון שעד 2048 יהיו החרדים רבע מהיהודים בגילי העבודה העיקריים (25–64), ובתרחיש שלפיו חרדים ישתלבו בשוק העבודה כמו יהודים שאינם חרדים, יגדלו ההכנסות למדינה בכ-9.5 מיליארד ש"ח בשנת 2025, וב-44.6 מיליארד ש"ח ב-2048.

עוד הראינו כי בתרחיש שלפיו חרדים ימשיכו להשתלב כפי שעשו בעשור האחרון, וכדי לשמור על רמת הכנסה מספקת למדינה לעובד על פי ממוצע תשלום המיסים הישירים שמשלמים העובדים כיום, יהיה על הציבור להגדיל את תשלומי המיסים הישירים שהוא משלם. הראינו כי אם מגמות ההשתלבות בשוק העבודה לא ישתנו, יהיה צורך להגדיל את שיעור המיסים המשולמים ב-9% (שהם 258 ש"ח בחודש בממוצע לפרט), כדי לפצות על החוסר שייווצר אם יתגשמו התחזיות של המגמות הדמוגרפיות.

עוד הראינו כי החמישון העליון יישא בעיקר הנטל בעקבות הגידול בתשלומי המיסים הישירים, ובשנת 2048 הוא יידרש להגדיל את תשלומי המיסים הישירים שלו ב-1,126 ש"ח בחודש (13,516 ש"ח בשנה) כדי לפצות על המגמות הדמוגרפיות, לעומת גידול של 258 ש"ח בממוצע בחודש (3,096 ש"ח בשנה) בקרב כלל הציבור. כמו כן, יהודים שאינם חרדים יידרשו לשלם יותר מחרדים כדי לפצות על המגמות הדמוגרפיות ועל ההשתלבות החלקית – 316 ש"ח נוספים בחודש, לעומת 87 ש"ח תוספת שתוטל על חרדים.

לעומת זאת, על פי תרחיש ההשתלבות, אם יופנו ההכנסות הנוספות ממיסים להקטנת המס המוטל על האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית, יופחת המס השנתי הממוצע שיידרש יהודי לא-חרדי לשלם בשנת 2025 ב-3,540 ש"ח, ובשנת 2048 ב-11,266 ש"ח. כלומר, סכומים אלו הם למעשה "מס" המוטל על היהודי הלא-חרדי בעקבות אי-השתלבות מספקת של החרדים בתעסוקה.

לוח נ1
נחונים לתרשים 5 - שיעור החרדים באוכלוסייה היהודית,
גילי העבודה העיקריים (25-64) (ב-%)

שנה	שיעור חרדים בגילי העבודה
2040	21.3
2041	21.7
2042	22.1
2043	22.6
2044	23.1
2045	23.6
2046	24.1
2047	24.6
2048	25.1

שנה	שיעור חרדים בגילי העבודה
2013	10.6
2014	10.9
2015	11.1
2016	11.4
2017	11.6
2018	12.0
2019	12.4
2020	12.8
2021	13.3
2022	13.7
2023	14.1
2024	14.6
2025	15.0
2026	15.5
2027	16.0
2028	16.4
2029	16.9
2030	17.4
2031	17.8
2032	18.2
2033	18.5
2034	18.9
2035	19.3
2036	19.7
2037	20.1
2038	20.4
2039	20.9

לוח נ2א

נחונים לחרשים א6 - סך כל מיסי העבודה הישירים השנתיים
בממוצע לפי אוכלוסיות, 2013-2048 (בש"ח)

שנה	יהודים לא-חרדים (לא משוקלל)	חרדים
2039	63103	17,138
2040	64600	17,536
2041	66098	17,934
2042	67595	18,333
2043	69092	18,731
2044	70590	19,129
2045	72087	19,528
2046	73584	19,926
2047	75082	20,324
2048	76579	20,723

שנה	יהודים לא-חרדים (לא משוקלל)	חרדים
2013	24028	6,725
2014	25224	7,038
2015	27151	7,524
2016	29230	8,204
2017	30572	8,495
2018	32121	8,932
2019	32988	9,237
2020	33149	9,159
2021	37079	10,035
2022	37878	10,373
2023	38836	10,784
2024	40644	11,163
2025	42141	11,561
2026	43638	11,960
2027	45136	12,358
2028	46633	12,756
2029	48130	13,155
2030	49627	13,553
2031	51125	13,951
2032	52622	14,350
2033	54119	14,748
2034	55617	15,146
2035	57114	15,545
2036	58611	15,943
2037	60109	16,341
2038	61606	16,739

לוח 22ב

נחונים לחרשים 6ב - המשך הסטטוס קוו: שיעור החרדים באוכלוסייה היהודית, לעומת שיעור מיסי עבודה הישירים שחרדים משלמים בתוך האוכלוסייה היהודית ותחזית התשלומים מ־2024 עד 2048 (ב-%)

שנה	שיעור החרדים באוכלוסייה היהודית	שיעור החרדים בתשלומי המיסים
2037	6	20
2038	7	20
2039	7	21
2040	7	21
2041	7	22
2042	7	22
2043	7	23
2044	8	23
2045	8	24
2046	8	24
2047	8	25
2048	8	25

שנה	שיעור החרדים בתשלומי המיסים	שיעור החרדים באוכלוסייה היהודית
2013	3	11
2014	3	11
2015	3	11
2016	3	11
2017	4	12
2018	4	12
2019	4	12
2020	4	13
2021	4	13
2022	4	14
2023	4	14
2024	4	15
2025	5	15
2026	5	15
2027	5	16
2028	5	16
2029	5	17
2030	5	17
2031	6	18
2032	6	18
2033	6	19
2034	6	19
2035	6	19
2036	6	20

לוח נ3

נחונים לתרשים 7 – תרחיש השתלבות: פוטנציאל הגידול בהכנסות
למדינה ממיסים ישירים בכל שנה, אם ישתלבו החרדים בשוק העבודה
כמו יהודים לא־חרדים, 2048-2025 (במיליארדי ש"ח)

שנה	פוטנציאל גידול הכנסות
2025	9.5
2026	10.3
2027	11.1
2028	12.0
2029	13.0
2030	14.0
2031	15.1
2032	16.2
2033	17.4
2034	18.7
2035	20.0
2036	21.3
2037	22.8
2038	24.3
2039	26.0
2040	27.6
2041	29.4
2042	31.3
2043	33.3
2044	35.4
2045	37.5
2046	39.8
2047	42.1
2048	44.6

לוח נ4א

נתונים לתרשים 8א - בכמה יהיה אפשר להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא-חרדים בהינתן השתלבות חרדים? 2048-2025 (בש"ח)

שנה	פוטנציאל קיטון תשלומי מיסים
2025	3,540
2026	3,789
2027	4,051
2028	4,324
2029	4,605
2030	4,892
2031	5,163
2032	5,438
2033	5,720
2034	6,008
2035	6,307
2036	6,614
2037	6,928
2038	7,250
2039	7,590
2040	7,936
2041	8,301
2042	8,675
2043	9,069
2044	9,471
2045	9,892
2046	10,326
2047	10,784
2048	11,266

לוח נ4ב

בכמה יהיה אפשר להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא־חרדים
בהינתן השתלבות חרדים? 2048-2025 (שיעור הורדת המיסים ביחס
לסך המיסים המשולמים בפועל, ב־%)

שנה	שיעור קיטון תשלומי מיסים
2025	8.4%
2026	8.7%
2027	9.0%
2028	9.3%
2029	9.6%
2030	9.9%
2031	10.1%
2032	10.3%
2033	10.6%
2034	10.8%
2035	11.0%
2036	11.3%
2037	11.5%
2038	11.8%
2039	12.0%
2040	12.3%
2041	12.6%
2042	12.8%
2043	13.1%
2044	13.4%
2045	13.7%
2046	14.0%
2047	14.4%
2048	14.7%

לוח נ5

גובה מיסי העבודה הישירים הממוצע לפרט באוכלוסייה בשנה,
בהנחת המשך המגמות הדמוגרפיות, 2048-2025, ובהינתן המציאות
בשוק העבודה היום (2025) (בש"ח)

שנה	מציאות דמוגרפית בשנת 2025	התפתחות דמוגרפית
2025	37,546	37,546
2026	37,546	37,406
2027	37,546	37,260
2028	37,546	37,113
2029	37,546	36,966
2030	37,546	36,823
2031	37,546	36,705
2032	37,546	36,589
2033	37,546	36,475
2034	37,546	36,360
2035	37,546	36,244
2036	37,546	36,125
2037	37,546	36,007
2038	37,546	35,889
2039	37,546	35,762
2040	37,546	35,636
2041	37,546	35,503
2042	37,546	35,368
2043	37,546	35,225
2044	37,546	35,083
2045	37,546	34,933
2046	37,546	34,782
2047	37,546	34,621
2048	37,546	34,451

לוח 6

שיעור הגידול במיסי העבודה הישירים בהנחת המשך המגמות
הדמוגרפיות (2025-2048) על שוק העבודה כיום (2025), כדי לפצות
על הקיטון בהכנסות לעובד (ב־%)

שנה	תשלום נוסף
2025	0.0
2026	0.4
2027	0.8
2028	1.2
2029	1.6
2030	2.0
2031	2.3
2032	2.6
2033	2.9
2034	3.3
2035	3.6
2036	3.9
2037	4.3
2038	4.6
2039	5.0
2040	5.4
2041	5.8
2042	6.2
2043	6.6
2044	7.0
2045	7.5
2046	7.9
2047	8.4
2048	9.0

לוח נכ

נהגידול הצפוי בחשלומי המיסים שיוטלו על הציבור ב־2025,
 על פי המציאות הדמוגרפית החזויה בכל שנה עד 2048,
 לפי חמישונים (בש"ח)

שנה	חמישונים 2-1	חמישון 3	חמישון 4	חמישון עליון	ממוצע באוכלוסייה
2025	0	0	0	0	0
2026	1	2	8	47	12
2027	1	5	17	97	24
2028	2	7	25	148	36
2029	3	10	34	198	48
2030	3	12	42	248	60
2031	4	15	49	289	70
2032	5	17	56	330	80
2033	5	19	63	371	89
2034	6	21	70	411	99
2035	6	23	77	453	109
2036	7	25	85	496	118
2037	7	27	92	538	128
2038	8	29	99	581	138
2039	9	32	107	628	149
2040	9	34	115	674	159
2041	10	37	124	724	170
2042	11	39	132	774	182
2043	11	42	142	828	193
2044	12	45	151	882	205
2045	13	48	161	939	218
2046	14	50	171	997	230
2047	15	54	181	1060	244
2048	15	57	193	1126	258

לוח נ8

נחונים לחרשים 13 - הגידול הצפוי בתשלומי המיסים שיוטלו
על יהודים לא-חרדים ועל חרדים ב-2025, על פי המציאות
הדמוגרפית החזויה עד 2048 (בש"ח)

שנה	חרדים	יהודים לא-חרדים
2025	0	0
2026	4	13
2027	7	27
2028	11	41
2029	15	55
2030	19	69
2031	22	80
2032	25	92
2033	28	103
2034	31	115
2035	35	126
2036	38	138
2037	41	150
2038	44	162
2039	48	175
2040	52	188
2041	55	202
2042	59	216
2043	63	231
2044	68	247
2045	72	263
2046	77	279
2047	81	297
2048	87	316

רשימת המקורות

- בנק ישראל. (2023), [דין וחשבון 2022](#). פרק ז: סוגיות ברווחה ובהתחלקות ההכנסות.
- גורדון, גבריאל (בהכנה). השכלת נשים חרדיות, והתשואה להשכלתן. המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- לוונטל, עמית, גורדון, גבריאל ומלאך, גלעד (2022). האם הקומץ משביע את הארי? ההתנהלות הכלכלית של משקי הבית החרדיים. מחקר מדיניות 179, המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- מלאך, גלעד וכהנר, לי (2025). שנתון החברה החרדית בישראל 2024. המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- קרלינסקי, אריאל, שדה, תום, יוגב, ערן ושראל, מיכאל (2024). על המיסים ועל הנפלאות: התפלגות הכנסות והוצאות המדינה בקרב משקי בית בישראל. פורום קהלת לכלכלה.
- שהינו־קסלר, שלומית (2024). [יסודות החינוך החרדי: עקרונות, מאפיינים, אנומליות](#). אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה.

גבריאל גורדון הוא חוקר במרכז לממשל וכלכלה ובמרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת במכון הישראלי לדמוקרטיה. דוקטורנט בבית ספר פדרמן למדיניות ציבורית באוניברסיטה העברית בירושלים.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

www.idi.org.il

מסת"ב:
978-965-519-497-5